

ЛІНГВОДИДАКТИКА

УДК 811.161.2:378

DOI 10.25128/2415-3605.23.1.16

КАТЕРИНА КЛИМОВА

<https://orcid.org/0000-0003-0566-4044>

klimov999@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор
Поліський національний університет
бульвар Старий, 7, м. Житомир

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА» В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Розглянуто актуальну проблему вдосконалення змісту теоретичної частини курсу ділової української мови в сучасному закладі вищої освіти. Відзначено, що в процесі вивчення вказаної дисципліни відбувається формування мовнокомунікативної професійної компетентності майбутніх фахівців різних спеціальностей. Докладно проаналізовано зміст робочої програми з української мови, який повинен відображати основні тенденції розвитку українського мовознавства і лінгвометодики. Враховуючи динаміку змін сучасної науки і політичного та культурного життя суспільства, вказано на необхідність постійного оновлення лекційного матеріалу курсу ділової української мови; при цьому необхідно керуватися принципами науковості, систематичності і перспективності навчання. Наведено дефініції понять «дискурс», «професійний дискурс», «національно-мовна свідомість», «типи перекладу», запропоновані мовознавцями та педагогами, а також авторське визначення поняття «мовнокомунікативна професійна компетентність». Відповідно до тематики навчальної дисципліни здійснено ознайомлення з лінгвістичними матеріалами додатків до лекцій, які систематизують, розширюють і поглиблюють знання майбутніх фахівців про типологію дискурсів, чинні правила оформлення документів, про зміни в українському правописі, електронні словники, про явище «неологічного буму» в лексичному періоду загарбницької війни росії проти України, про вимоги дотримання академічної доброчесності під час написання наукової роботи, про особливості редагування тексту професійного спрямування тощо. Не претендуючи на універсальність авторських коректив, внесених до змісту курсу ділової української мови, наголошено на необхідності систематичного оновлення викладачами навчально-методичного забезпечення, а також постійного самонавчання і самовдосконалення науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: ділова українська мова, мовнокомунікативна професійна компетентність, професійний дискурс, національно-мовна свідомість.

KATERYNA KLYMOVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Polissia National University
7 bulvar Staryi, Zhytomyr

UPDATE OF THE CONTENT OF THE COURSE “BUSINESS UKRAINIAN” IN THE AREA OF THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION

The study is devoted to the problem of improving the content of the business Ukrainian course in a higher educational institution. Based on the relevance of the problem of modernizing the theoretical part of the “Business Ukrainian” course, the author defines the purpose of the article – to analyze the content components outlined in the educational program of the discipline, to select specific topics from the educational modules that need to be corrected, and to propose additional lecturing materials.

It is emphasized that in the process of studying the discipline, the linguistic and communicative professional competence of the future specialists of various specialties is formed. The content of the educational program on the Ukrainian language should reflect the main trends in the development of Ukrainian linguistics

and linguomethodology. Taking into account the changes in modern science and the cultural and political life of society, the researcher emphasizes the need to update the lecture material of the academic discipline; at the same time, one should be guided by the principles of scientificity, systematicity and perspective of education. The article provides definitions of the concepts of "discourse", "professional discourse", "national language consciousness", "types of translation" proposed by linguists and teachers, as well as the author's definition of the concept of "linguistic and communicative professional competence".

In accordance with the subject of the academic discipline, the author consistently introduces the linguistic materials of the appendices to the lectures, which systematize, expand and deepen the knowledge of the future specialists about the typology of discourses; the current rules of drafting documents; changes in Ukrainian spelling; electronic dictionaries; the phenomenon of the "neological boom" during the war in Ukraine; the requirements of observing academic integrity when writing a student research paper; the peculiarities of professional text editing, etc. In addition, when highlighting the issue of editing professional texts, it is advisable to give examples of typical speech mistakes caused by internal and external factors, especially the influence of another language, as well as regional and social dialects. Without pretending to the universality of corrections made to the content of the business Ukrainian course, the researcher emphasizes the need for teachers to systematically update educational and methodological support, as well as constant self-study and self-improvement of scientific and pedagogical workers. The author considers the problem raised in the article to be promising.

Keywords: *business Ukrainian, linguistic and communicative professional competence, professional discourse, national language consciousness.*

Вивчення української мови як державної у закладах вищої освіти є беззаперечно дуже своєчасним, особливо в нинішній нелегкий період боротьби за збереження незалежності країни, свободи і державності українського народу, його історичних та культурних цінностей, коли Україна мужньо і жертвовно відбиває воєнну агресію рашистської РФ.

Наразі навчальна дисципліна «Ділова українська мова» циклу загальної підготовки спрямована на формування у здобувачів бакалаврського освітнього ступеня (будь-якої спеціальності / галузі знань) мовнокомунікативної професійної компетентності. Останню визначаємо як особистісну якість, що передбачає: 1) знання про функції мови і мовлення, походження та етапи розвитку української мови; сформованість національномовної свідомості; 2) систематизовані знання норм літературної мови, розвинені навички оптимального використання цих норм у професійному дискурсі відповідно до комунікативної мети; 3) досконале володіння вербальними і невербальними засобами спілкувального етикету; 4) сформовані комунікативні якості мовлення, розвинене «чуття мови»; прагнення до мовного самонавчання та самовдосконалення.

Освітньо-професійними програмами окреслено загальні компетентності здобувачів та очікувані результати навчання з ділової української мови / української мови професійного спрямування, з-поміж яких зазвичай зазначені «здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово», вміння «обговорювати та пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності й патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей», «вільне спілкування українською та іноземною мовами з професійних питань, зокрема знання спеціальної термінології для проведення аналізу спеціальної літератури».

Відповідно до цих вимог розроблено зміст робочої програми з ділової української мови, який відображає основні тенденції розвитку українського мовознавства та лінгвометодики. З огляду на динаміку змін в сучасній науці та політичному і культурному житті суспільства, відображених в інформаційному просторі, зазначимо, що навчально-методичне забезпечення українськомовних дисциплін потребує постійного оновлення. Це забезпечить дотримання загальнодидактичних принципів науковості, систематичності, перспективності навчання і спрямовує викладача на розвиток національномовної особистості майбутнього фахівця, конкурентоспроможного на світовому ринку праці.

Враховуючи актуальність проблеми осучаснення теоретичної частини дисципліни «Ділова українська мова», визначимо **мету статті**: проаналізувати змістові компоненти, окреслені робочою програмою дисципліни, виокремити з навчальних модулів ті теми, що потребують внесення корективів, і запропонувати додатки до лекційної частини навчального матеріалу.

Робоча програма із вказаної дисципліни для всіх спеціальностей розрахована на 120 годин (4 кредити) та охоплює чотири розділи (відповідно модулі): 1. Професійна комунікація та мова ділових паперів; 2. Культуромовні та етичні основи професійного

спілкування; 3. Наукова комунікація як складник фахової діяльності; 4. Текст як форма реалізації професійно-мовленнєвої комунікації. Культура писемного мовлення. Зміст кожної частини представлено кількома темами, послідовне опрацювання яких сприяє формуванню систематизованих знань з різних галузей українського мовознавства і відповідних умінь та навичок практичного використання цих знань у професійному дискурсі.

Так, в першому розділі запропоновано розглянути тему «Державна мова у професійному дискурсі» за такими питаннями: Предмет і завдання курсу, його історичні основи. Функції мови. Поняття державної, загальнонародної, рідної, національної та літературної мови. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Мовні норми. Типологія мовних норм. мова професійного (ділового) спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

На нашу думку, введення дефініцій понять «дискурс» і «професійний дискурс» до тексту лекції є доцільним: про важливість усвідомлення студентами відмінностей між текстом і дискурсом як текстом йдеться в багатьох наукових працях. Так, Л. Компанієць вважає: «Розуміння дискурсу як поняття, ширшого за текст, яке пов'язане з екстралінгвістичними властивостями акту спілкування, підкреслює його переваги над текстом і робить можливим для використання у навчальному процесі» [7, с. 166].

Українські та зарубіжні мовознавці і лінгводидакти розрізняють чимало типів дискурсів на основі різних підходів. Зокрема, за соціально-ситуативним критерієм – це дискурси: інституційні (адміністративний, педагогічний, військовий, спортивний, релігійний, сімейний та ін.), політичні (демократії, авторитаризму, популізму та ін.), медійні (пресові, телевізійні), бізнес-дискурси (маркетингу, менеджменту, ділового спілкування), мистецькі тощо. Під кутом зору соціолінгвістики виділяють дискурси персональний (дискурс особистості з її внутрішнім світом) та інституціональний (коли особа є представником соціального інституту).

Отже, до лекційного викладу першої теми першого розділу додаємо таке визначення: дискурс – це реалізований у мовленнєвому спілкуванні текст, підпорядкований як умовам, так і конкретній ситуації, учасникам з їх намірами, досвідом, уявленнями про світ. Фахівець як мовна особистість координує професійний дискурс, але може припускатися мовних помилок і мовленнєвих недоліків. Термінологія закономірно є основою професійного дискурсу.

Одним з головних векторів навчання української мови майбутніх фахівців є формування національномовної свідомості. Т. Магдич так трактує цю дефініцію: «Національномовна свідомість – це форма мовної свідомості, яка обіймає знання, почуття, оцінки й настанови щодо рідної (національної) мови та національної мовної дійсності, шанобливе та відповідальне ставлення до української мови як національної цінності» [8, с. 171].

У другій темі першого розділу «Документ як засіб професійно-мовленнєвої комунікації» розглядають питання: Поняття документа. Критерії класифікації документів. Національний стандарт України. Чинний стандарт уведений в дію з 1 вересня 2021 р. (попереднім користувалися в оформленні ділових паперів з 2003 р.), тому необхідно запропонувати здобувачам на лекції зразки, орієнтуючись на електронну версію цього документа [10].

Другий розділ програми курсу «Ділова українська мова» передбачає опрацювання двох тем: 1. Основи культури української мови; 2. Риторична компетентність фахівця.

У змісті лекції з першої теми важливо приділити увагу питанням: мова й культура мовлення в житті комунікатора. Комунікативні ознаки мовлення. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури. Етикет ділового спілкування. Стандартні етикетні ситуації. Осучаснення теоретичного матеріалу, вважаємо, полягає насамперед у висвітленні лексикографічних відомостей. Так, комп'ютеризація суспільства зумовила створення електронних словників (зокрема мультимедійних енциклопедичних та вузькофахових спеціалізованих), поява яких задовольнила навчально-пізнавальні та професійні потреби людей.

Перевагою цих лексикографічних видань є економія часу: можливість швидкого пошуку інформації щодо тих чи інших понять / явищ дійсності; крім того, економляться кошти на придбання лексикографічної літератури на паперових носіях. Українські науковці набули досвіду розробки інженерно-лінгвістичних систем, математичних моделей української мови, що дозволяє здійснювати автоматичний переклад з української іншими мовами і навпаки. Прикладом є діяльність колективів Інституту мовознавства ім. О. Потебні та Українського мовно-інформаційного фонду (УМІФ) НАН України. В 1994 р. УМІФ на чолі з В. Широковим

започаткував проєкт «Словники України», метою якого стало створення серії українськомовних словників нового покоління [16]. Наразі у вільному доступі є нові лексикографічні видання періоду війни росії проти України з 2014 р., на які доречно звернути увагу студентів, – це 13 томів «Словника української мови online» в 20 томах [14], а також «Живий словник з інфомедійної грамотності», створений у рамках грантової програми у співпраці УМІФ з університетами [9].

В умовах нинішньої широкомасштабної рашистської воєнної агресії актуальним питанням мовознавства стало вивчення змін у лексиці української мови. Спираючись на сучасні наукові публікації, на лекції висвітлюємо питання про активну і пасивну лексику, зокрема про так званій «неологічний бум», зумовлений впливом зовнішніх чинників і відображений насамперед у соціальних мережах [1, с. 55]. Дослідники вважають продуктивними такі способи творення сучасних неологізмів, як: семантична деривація (тероборона, кімити, паляниця, «бавовна», бункерний дід, ліліпутін, недопалок, пушкінопод, шойгувати, диванні війська), словотвірна деривація (відбайрактарити, наволонтерити, дерусифікація), запозичення (z-окупанти, z-вбивці) та ін. Як зазначає С. Гриценко, «мовним маркером російсько-української війни 2022 р. стали новотвори, які акумулювали в собі весь спектр емоцій українського народу до агресора, його політичних поплічників у Європі та світі, а також ставлення українців до бездіяльності та пасивності переважної більшості росіян. Мотиватором творення нових слів були прізвиська визначних політичних діячів чи відомих публічних фігур, їхні домінантні ознаки та риси, герої творів, український топонімікон, запозичення й ін.» [2, с. 13].

Друга тема другого розділу пропонує зупинитися на таких питаннях: Риторика – мистецтво красномовства. Риторичний глосарій. Відомості з історії риторики. Публічний виступ (промова) як показник рівня риторичної компетентності фахівця-професіонала. Коли йдеться про характеристику сучасного ораторського мистецтва, лекторові доречно навести зразки промов відомих у світі політиків, державних і культурних діячів, науковців: І. Франка, Л. Костенко, Л. Гузара [12], В. Зеленського [11], Дж. Байдена [14], С. Джебса [13] та ін. Зокрема, у виступі Президента України В. Зеленського вдало використано неологізми воєнного часу як засіб увиразнення: «Ми ще не мали «Хаймарсів», але мали людей, які готові зупиняти танки голими руками. Нам не були готові закрити небо, але ми мали людей, які були готові закрити собою рідну землю. ...Цей прапор буде всюди, де має бути по праву. І на Донбасі. І в Криму. Ворог думав, ми зустрінемо квітами й шампанським. Натомість отримав вінки та коктейлі Молотова. Чекав на овації, а чує “хлопки”» [11].

Оновлення лекційного матеріалу в третьому розділі, вважаємо, потребує друга тема «Загальнонаукова та галузева термінологія в українській мові», в якій розглядаються питання, важливих для фахової підготовки здобувачів вищої освіти: 1. Мова науки – значення, функції. 2. Наукове спілкування і мовленнєва культура науковця. 3. З історії української наукової мови. Формування та розвиток загальнонаукової і галузевої термінології.

Про значення наукового мовлення студентів в освітньому середовищі університету І. Гуменюк стверджує: «Саме тут студенти опановують теоретичні засади термінознавства, особливості термінології як системи, диференціюють загальнонаукову, міжгалузеву і вузькогалузеву термінології, вивчають способи творення термінів, працюють з термінологічними словниками. Незважаючи на те, що студенти вже мають досить вагому теоретичну базу знань з різних дисциплін, опанування особливостей наукового мовлення відбувається важко» [3, с. 43]. Труднощі в оволодінні мовними засобами наукового стилю зумовлені тим, що курс ділової української мови / української мови за професійним спрямуванням вивчається здебільшого в першому семестрі першого року навчання, коли здобувачі ще по суті не мають в активному словнику належного запасу як загальнонаукової, так і галузевої термінології, а досвід наукових досліджень є лише в тих, хто писав наукову роботу під керівництвом учителя або науковця в МАН. Доцільно сформувати у майбутніх фахівців усвідомлене розуміння поняття академічної доброчесності. У зв'язку з цим корисним буде запропонувати покликання на загальні положення і правила складання списку використаних джерел студентського наукового дослідження (статті, курсової, кваліфікаційної роботи), а також ознайомити з чинними вимогами до оформлення бібліографічних посилань [4].

У четвертому розділі вивчаються дві теми: «Основи українського правопису» і «Переклад та редагування текстів професійного спрямування». Зазначимо, що переважна більшість першокурсників має загальне уявлення про структуру і особливості чинного Українського правопису 2019 р. [15], однак у них відсутні навички практичного використання правил, які регламентують єдино можливе або альтернативне написання слів. Передусім на лекційному занятті з першої теми є потреба докладного роз'яснення викладачем орфографічних правил з посиланням на електронне джерело. Щодо питання перекладу та редагування текстів професійного спрямування, то структура лекції передбачає передусім розгляд таких типів перекладу, як навчальний і технічний – повний письмовий переклад, реферативний, анотаційний та усний [6]. Можна погодитися з висновками дослідниці, що «опанування теоретичними засадами і практичними навичками перекладу допоможе студентам ... залучити найновіші досягнення не лише вітчизняної науки, а й закордонної, та використовувати ці здобутки при написанні наукових робіт, зокрема курсових і дипломних» [6, с. 248].

Крім того, під час висвітлення питання про особливості редагування професійних текстів доцільно навести приклади типових мовленнєвих помилок, зумовлених внутрішніми та зовнішніми чинниками, особливо впливом іншої мови, а також регіональних і соціальних діалектів.

Отже, проаналізувавши зміст лекційного курсу, ми зупинилися лише на деяких темах, оновлення яких, на нашу думку, відповідає вимогам часу: кожен викладач може на свій розсуд акцентувати увагу на тих чи інших питаннях навчальних модулів. Вважаємо, що осучаснення лекційного матеріалу з навчальної дисципліни «Ділова українська мова», яка відіграє важливу роль у підготовці бакалаврів, має відбуватися принаймні щороку: полісуб'єктність сучасної освіти вимагає від науково-педагогічного працівника постійного самонавчання, професійного самовдосконалення, уваги до нових тенденцій в розвитку мовознавчих галузей.

Не викликає сумнівів перспективність висвітлення порушеної у статті проблеми у подальших лінгводидактичних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вусик Г. Л., Павлик Н. В. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 52–57.
2. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2022. № 2 (32). С. 9–13.
3. Гуменюк І. М. Становлення і розвиток методики навчання української мови за професійним спрямуванням: монографія. Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2022. 416 с.
4. Інавгураційна промова Президента США Джозефа Байдена. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/tag/%>
5. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 / Національний стандарт України. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf
6. Козак Л. В. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2018. Вип. 17. С. 239–248. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2018_17_23
7. Компанієць Л. Г. Принципи та стратегії формування дискурсивних вмінь як основа ефективної іншомовної ділової комунікації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2016. Вип. 62. С. 165–168.
8. Магдич Т. Формування мовної особистості учнів ліцею як громадян з розвинутою національною свідомістю як лінгводидактична проблема. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 1. С. 164–175.
9. Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/InfoMediaVLL/>
10. Національний стандарт України. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. ДСТУ 4163: 2020. Чинний від 1 вересня 2021 р. URL: <http://www.kdu.edu.ua/Documents/DSTU41632020v1.pdf>
11. Привітання Президента Володимира Зеленського з нагоди Дня Незалежності України 24 серпня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/privitannya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-n-77265>
12. Промова глави УГКЦ Любомира Гузара у Верховній Раді України з нагоди 100-річчя Української революції (березень 2017 р.). URL: https://24tv.ua/slova_shho_nadihayut_zyavilas_ostannya_publichna_promova_lyubomira_guzara_n824389

13. Промова Стіва Джобса у Стенфорді в 2005 році. URL: <https://m.ednist.info/news/99995>
14. Словник української мови online. Томи 1–13 (А – Покірно). URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
15. Український правопис: схвалено Кабінетом Міністрів України (постанова № 437 від 22 травня 2019 р.): затвердила Українська національна комісія з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.) / НАНУ. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с. URL: <https://www.ulif.org.ua/system/files/pravopus-new.pdf>
16. УМІФ. Український лінгвістичний портал. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL: <https://www.ulif.org.ua/slovniki-ukrayini>

REFERENCES

1. Vusyk H. L., Pavlyk N. V. [Neologisms as a language reflection of the russian-ukrainian war of 2022]. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2022. Vyp. 23. T. 1. S. 52-57.
2. Hrytsenko S. [Language innovations of russian-ukrainian war 2022]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Folklorystyka*. 2022. № 2 (32). S. 9–13.
3. Humeniuk I. M. [The formation and development of the Ukrainian language teaching methodology in a professional direction]. *Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka*, 2022. 416 s.
4. DSTU 8302:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliografichne posylannia. Zahalni polozhennia ta pravyla skladannia [DSTU 8302:2015. Information and documentation. Bibliographic reference. General provisions and rules of drafting] / *Natsionalnyi standart Ukrainy*. Kyiv. DP “UkrNDNTs”, 2016. 17 s. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf.
5. Inavhuratsiina promova Prezydenta SSHA Dzhozefa Baidena [Inaugural speech of the President of the USA Joseph Biden]. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/tag/%>
6. Kozak L. V. [Translation as a linguistic activity]. *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. 2018. Vyp. 17. S. 239–248. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2018_17_23
7. Kompaniets L. H. [Principles and strategies of formation of discursive skills as the basis for effective foreign business communication]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”*. Seriia «Filolohichna». 2016. Vyp. 62. S. 165-168.
8. Mahdych T. [The formation of the language personality of personal lyces as citizens with a developed national assistance as a linguididactic problem]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu Seriia: Pedahohichni nauky*. 2020. Vyp. 1. S. 164–175.
9. *Multymediinyi slovnyk z infomediinoi hramonosti [Multimedia dictionary of infomedia literacy]*: URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/InfoMediaVLL/>
10. *Natsionalnyi standart Ukrainy. Derzhavna unifikovana systema dokumentatsii. Unifikovana systema orhanizatsiino-rozporiadchoi dokumentatsii. Vymohy do oformlennia dokumentiv. DSTU 4163: 2020. Chynnyi vid 01 veresnia 2021 roku. [National standard of Ukraine. State unified system of documentation. Unified system of organizational and administrative documentation. Requirements for processing documents]*. URL: <http://www.kdu.edu.ua/Documents/DSTU41632020v1.pdf>
11. *Pryvitannia Prezydenta Volodymyra Zelenskoho z nahody Dnia Nezalezhnosti Ukrainy 24 serpnia 2022 roku. [Greetings from the President Volodymyr Zelenskyi on the occasion of the Independence Day of Ukraine on August 24, 2022]*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/privitannya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-n-77265>
12. *Promova hlavy UHKTs Liubomyra Huzara u Verkhovnii Radi z nahody 100-richchia Ukrainskoi revoliutsii (berezen 2017 roku). [Speech of the head of the UGCC Lubomir Husar in the Verkhovna Rada on the occasion of the 100th anniversary of the Ukrainian Revolution (March 2017)]*. URL: https://24tv.ua/slova_shho_nadihayut_zyavilas_ostannya_publichna_promova_lyubomira_guzara_n824389
13. *Promova Stiva Dzhobsa pered vypusnykamy Stenfordskoho universytetu (2005 r.). [Steve Jobs’ speech to the graduates of Stanford University]*. URL: <https://www.ar25.org/article/promova-stiva-dzhobsa-pered...>
14. *Slovyk ukrainskoi movy online. Tomy 1-13 (a-pokirno). [Dictionary of the Ukrainian language online]* URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
15. *Ukrainskyi pravopys [Ukrainian spelling]: skhvaleno Kabinetom Ministriv Ukrainy (postanova № 437 vid 22 travnia 2019 r.): zatverdyla Ukrainska natsionalna komisiia z pytan pravopysu (protokol № 5 vid 22 zhovtnia 2018 r.)] / Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Kyiv: Naukova dumka, 2019. 392 s.* URL: <https://www.ulif.org.ua/system/files/pravopus-new.pdf>
16. *UMIF. Ukrainskyi linhvistychnyi portal. Ukrainskyi movno-informatsiinyi fond NAN Ukrainy. [UMIF. Ukrainian linguistic portal. Ukrainian Language and Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine]*. URL: <https://www.ulif.org.ua/slovniki-ukrayini>